Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Yleisradion lausunto Yle-lain muuttamisesta (HE 34/2025 vp)

Yleisradio esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä laiksi Yleisradio Oy:stä annetun lain muuttamisesta (HE 34/2025 vp) seuraavaa:

Yleistä

Valtioneuvoston asettama parlamentaarinen Yle-työryhmä julkaisi 12.9.2024 mietintönsä, johon lausunnon kohteena oleva hallituksen esitys perustuu. Mietintö sisälsi valmiiksi lainsäädännöksi kirjoitettuja muutosesityksiä Yleisradio Oy:stä annettuun lakiin. Yleisradion käsityksen mukaan kyseisistä lakimuutoksista tehtiin tällä tavoin lopullinen poliittinen päätös. Yleisradiolla ei ole niistä lausuttavaa. Ainoa parlamentaarisen työryhmän muotoilemia lainkohtia koskeva ministeriön lainvalmistelussa tehty muutos on sanan “valtioneuvoston” lisääminen Yle-lain 7 §:n 2 momentin 7 kohtaan tarkentamaan viranomaistiedotuksia koskevan asetuksen antamista. Tämä muutos on Yleisradion näkemyksen mukaan puhtaasti lainsäädäntötekninen.

Lisäksi mietinnössä esitettiin, että Yleä koskevaan lainsäädäntöön lisättäisiin toimituksellisia linjauksia koskevaan päätöksentekoon osallistuvien johtajien valinta- ja irtisanomisperusteet eurooppalaisen medianvapaussäädöksen velvoitteiden mukaisesti. Yleisradio pitää ministeriön tältä osin valmistelemaa uutta lakipykälää toimivana.

Yleisradio pitää myönteisenä, että hallituksen esityksessä on huomioitu osana eurooppalaisen medianvapaussäädöksen kansallista toimeenpanoa Yleä koskeva parlamentaarisen päätöksenteon perinne. Myönteistä on myös se, että parlamentaarinen työryhmä piti mietinnössään tärkeänä, että Yleä koskeva päätöksenteko tapahtuu jatkossakin parlamentaarisesti.

Yleisradion vastaavien toimittajien asema

Yleisradio pitää ehdotusta uudeksi vastaavia toimittajia koskevaksi 6 d §:ksi toimivana. Ylen hallitus tekee päätöksiä vastaavien toimittajien nimittämisestä tyypillisesti muutaman vuoden välein. Vastaavan toimittajan vapauttaminen tehtävästään ilman henkilön omaa pyyntöä on harvinaista. Varsinkin harvoin toistuvissa tilanteissa hallituksen esityksen perustelut ja eduskunta-asiakirjat ovat tärkeä tuki lain säännösten soveltamisessa. Lakiehdotuksen perustelut antavat jo nyt hyvää tukea säännöksen soveltamiselle.

Yle pitää tärkeänä, että HE:n perusteluissa on todettu ehdotetun 6 d §:n tarkoitukseksi "*edistää vastaavan toimittajan itsenäisyyttä ja riippumattomuutta ja korostaa, ettei vastaavan toimittajan työsuhteen päättäminen saa perustua yhtiön ulkopuolelta tulevaan painostukseen*".

Ehdotetun 6 d §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan mm. “*Pykälää sovellettaisiin myös, jos vastaavana toimittajana toimisi yhtiön toimitusjohtaja.*” Yle pitää tätä tulkintaohjetta oikeana ja tärkeänä, sillä 6 d § on journalismin riippumattomuutta turvaavana säännöksenä tärkeä myös silloin kun vastaava toimittaja on samalla toimitusjohtaja. 6 d §:n sisällöstä 1 momentti ja 2 momentin ensimmäinen virke soveltuvat Ylen käsityksen mukaan ongelmitta myös silloin kun vastaava toimittaja on toimitusjohtaja.

Yle esittää valiokunnan harkittavaksi, onko valiokunnan tarpeen mietinnössään täydentää ehdotetun 6 d §:n perusteluja sellaisen ajateltavissa olevan tilanteen varalta, jossa Ylen hallitus päättää erottaa vastaavana toimittajana toimivan Ylen toimitusjohtajan. Yle pyytää valiokuntaa arvioimaan, onko mietinnössä tarpeen antaa tulkintaohje 6 d.2 §:n jälkimmäisen virkkeen “*Muulta osin vastaavan toimittajan työsuhteen päättämiseen sovelletaan työsopimuslakia (55/2001)*.“ osalta sellaisen tilanteen varalta, että vastaava toimittaja on samalla yhtiön toimitusjohtaja. Ylen käsityksen mukaan vastaavana toimittajana toimivan toimitusjohtajan erottamiseen toimitusjohtajan tehtävästä ei sovelleta työsopimuslakia, vaan yleisradiolain ja osakeyhtiölain toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä sekä mahdollisen toimitusjohtajasopimuksen sopimusehtoja. Tilanteessa, jossa Ylen hallitus päättäisi erottaa vastaavana toimittajana olevan toimitusjohtajan, saattaa syntyä oikeudellinen epäselvyys siitä, tuleeko vastaavan toimittajan tehtävästä vapauttamisessa noudattaa työsopimuslakia sen rinnalla että toimitusjohtajan tehtävästä vapauttamisessa noudatetaan yleisradiolain ja osakeyhtiölain toimitusjohtajaa koskevia säännöksiä sekä mahdollisen toimitusjohtaja-sopimuksen sopimusehtoja. Työsopimuslain noudattaminen vastaavan toimittajan tehtävän päättämisessä on perusteltua, koska ehdotettu uusi Yle-lain 6 d §:n 2 momentti ja sen taustalla oleva medianvapaussäädös EMFAn artikla 5 ovat tarpeen journalistisen riippumattomuuden turvaamiseksi myös siinä tilanteessa, jossa vastaava toimittaja on samalla toimitusjohtaja. Toisaalta työsopimuslain ja toimitusjohtajan erottamista koskevien oikeussääntöjen rinnakkainen noudattaminen aiheuttaa erottamisprosessiin monimutkaisuutta ja voi ehkä johtaa vaikeasti ennalta arvioitavaan rinnakkain sovellettavien eri prosessisääntöjen käytännöllisten lopputulosten ristiriitaan.

Tilannetta, jossa Ylen hallitus päättää erottaa vastaavana toimittajana toimivan Ylen toimitusjohtajan, ei ole esiintynyt Ylen viimeisten vuosikymmenten historiassa. Tällä hetkellä Ylen toimitusjohtaja ei ole vastaava toimittaja eli toimitusjohtajan toimenkuvaan ei kuulu journalistinen päätöksenteko. Ylen toimitusjohtajat eivät ole olleet vastaavan toimittajan roolissa ainakaan 2000-luvun aikana. Myöskään näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa ei vaikuta todennäköiseltä että Ylen toimitusjohtaja hoitaisi myös vastaavan toimittajan tehtävää. Toimitusjohtajan tehtävänkuvaus on kuitenkin Ylen hallituksen harkintavallassa eikä ole oikeudellisesta estettä sille, että hallitus nimittäisi Ylen toimitusjohtajan myös vastaavaksi toimittajaksi, joko ainoaksi tai yhdeksi useammasta vastaavasta toimittajasta. Esimerkiksi Norjan yleisradioyhtiön NRK:n toimitusjohtaja on samalla yhtiön ainut vastaava toimittaja.

Yleisradio Oy

Marit af Björkesten
Johtaja, strategia ja palvelut